

EN UNDERVISNING
AFF DEN HELLEGE
SCRIFT.

OM DENNE TROENS
FRUCT SOM KALDIS
MILDHED ELLER
SACTMODIGHED.

FEDER PAULADIUS.

M D L I I I.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 4

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 4

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.

LN 1300 8° copy 4

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 4

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1300 8° copy 4

L. N. 1300.

4-27

8°

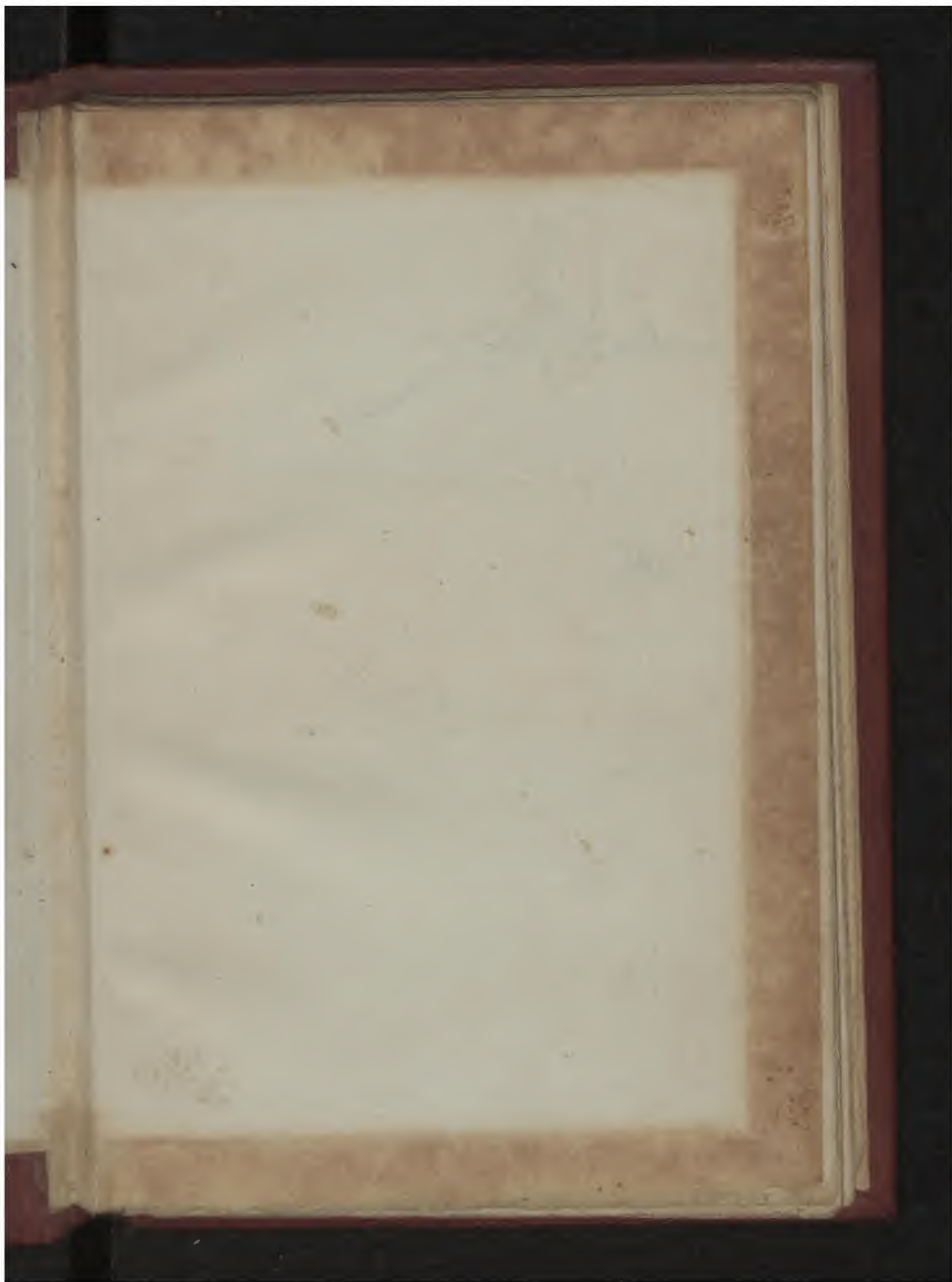

LN 1300

ex. 4

Kong. Højsk. bks.

Exordium.

Handwritten signature or initials in blue ink, possibly reading "J. P. P."

En vnderuifning
aff den hellige Scriftt/
Om denne Troens fruct
som kaldis Mildhed eller
Sactmodighed.

Peder Palladius.

Matth. v.

Salige ere de Sactmodige / Thi de
skulle beside Gorden.
M. D. Liii.

1 Ar bys golder minijfen fra
 onde farfer og gieninger
 2 forfirmer den till minig
 og beiringer konge og sm
 3 ferdigstille Singdome, og
 4 soldat og singe maffus
 till bord for med sig
 5 mad og alle smager den vel
 6 for en vel legoms till
 cene

2
 Nigil melig par 9
 Concordia
 5
 Jeginger tingist i vorden
 word,
 Bedu in fred og Enigled

Har veld skal gaa for Rest og
 1 fiell: Ga wor up sette
 sene en 4 vell:

Kays Haegs Samling 1970

Dij vndermy sijn bona loco.
vijns

Erlig oc Velbpredig Mand

Eskil Dye Kongelig Høiestats

Rentmestere ynsker ieg Des

der Palladius.

AW:

15
07

Aade och fred aff Gud

fader ved Jesum Chris-

tum. Kare Her Rentmestere

re effter en euig tacksigelse

for alle velgerninger / skenc-

ker ieg eder en liden vnderuissning / om fred
oc enighed at holde met sin Næste / som ieg
lod vdgaa paa Prenten / til at brugis mod
det / som Satan / alle Christnis modstander /
haffuer allerede begynt met kiff och trette /
met klammer oc bulder / vdi nogle Røbste-
der / bespnderlige her i Sialand / Huor aff
der pleyer at komme meget ont och wlyst i
land oc Rige / det Gud naadelige affuen-
de / oc styre den arffinde och wuen som saar
sin Klinte iblant Guds ord / at forderffue
fattige Christne met / bedendis att ville icke
forsmaa

forsmaa dette lille/forhaabendis at det kand
io noget hielpe til gaffns oc til Guds are
naar at Sognepresterne ere flitige til at hol-
de deris Almue disse Sager faare/oc affuerie
bulder oc trette. Eder Gud Almechtigste besa-
lendis. Hcreffult i K. øbenhaffn den Søn-
dag nest faar S. Mortens dag
Guds Aar M. D. Liii.

Hvad Mildhed eller.

Sactmodighed er.

Sildhed / Sactmodighed /
Barmhiertighed / Biskind
hed / Taalmodighed / med-
lidelse / bennadelse / offuer-
barelse oc tilgiffuelse. Dis-

se kōme noget nar offuer eng met huer an-
dre / oc mercke at forlade oc tilgiffue stedze
oc altid sin fattige Nefte alt det / som hand
haffuer brudet hānem imod / Lærer aff mig /
siger Christus Matt. vi. Thi ieg er mild
oc ydmyg aff Hiertit. Mild til at forlade al
fortørnelse / och ydmyge til at tiene alle an-
dre / David siger / Psal. Li. Gud forbar-
me dig offuer mit / Det er / forlad mit alle
mine Synder / Oc den arme Taaldere sag-
de / Luc: xvi. Gud ver mig naadig och
barmhiertig / det er alt sammen sagt om syn-
dernis forladelse. Matth. v. Salige ere de
Milde / det er / de Sactmodige / sō gerne for-
lade oc tilgiffue al fortørnelse.

Nu vil Gud almechtigste / at lige som
hand er Mild oc Barmhiertig / til at for-
lade / saa skulle wi fattige Christne oc saa
vere imod vor Hefsn Christe altid redebaa-
ne oc veluillige til at forlade huer andre ind-
byrdis. Veder / siger Christus / Barmhierti-
ge / lige som eders himmelske Fader er
Barmhiertig. Luce vi.

Der findis oc saa mange drabelige
Pager i den Hellige Scrift der til / at icke
Venniske / som vil vere en Christen / bør
at vere mild / oc snar til at forlade oc tilgiff-
ue / oc icke at vere heffngirrig imod sin Nes-
te.

Den første sag / er en aluorlig Bes-
salning / at Gud befaler huer Christen at
forlade oc tilgiffue al skyld oc brøde / som
hans NESTE kand findis at vere brødig vdi
imod hannem.

Thi / saa staar der scressuit hof
Matthæi i det xviij. Der som din Broder
(det er

(det er din Nefte) synder mod dig/ da for-
lad hannem/ oc der Peder spør hannem at
huor tit det maa ske/ da siger hand/ Halff-
fierdesinds tiue gonge/ siu gonge/ det er/
Saa tit oc saa offte/ som det skeer/ at vor
Nefte fortørner off.

Det samme siger hand oc saa en an-
den sted om samme Befaling/ Matt: v.
Ver til freds oc medlidig met din modstan-
dere/ som du est paa Veyen met etc.

Och haff Lucam i det xviij. Der som din
Broder synder mod dig vnderuise hannem/
oc der som det fortryder oc angter hannem/ at
hand haffuer fortørnet dig/ da forlad han-
nem det etc.

✿ Den anden sag er it Løfte/ Huor
met Gud loffuer oc tilsiger dem / som vil-
le forlade / at de skulle blif-ue ved och behol-
de forladelse.

Thi saa siger Christus/ haff Lucam
i det

i det vi. Cap: Forlader oc eder skal forladis
Oc haff Matthaum i det vi. Cap: Der
som i forlade Mennsker deris Synder/da
skal oc eders Himmelske Fader forlade eder
eders Synder. Det skal icke saa forstaas/
at wi kunde forhuertffue Synders forladelse/
met vor forladelse/ Thi den saa wi aff
Guds blote Barmhiertighed oc naade/Men
at hand vil icke bryde op igen met oss/men
vil lade oss beholde Naade oc Synderis for-
ladelse/om wi ville forlade vor Nefte. Vile
wi haffue Naade och forladelse aff Guds
barmhiertighed / da bør oss io at beuise vor
Nefte Naade oc forladelse / aff vor Barm-
hiertighed.

✠ Den tredie sag er en Trusil / huor-
met Gud truer alle dem / som ere w milde
oc w barmhiertige mod deris Nefte.

✠ Thi saa siger Christus. Matt: vi.
Der som i icke forlade Mennskerne / Da
skal icke heller eders Fader forlade eder / e-
ders Synder. Matt: xviii.

Saa

Saa skal ocsaa min Himmelske Fader
gøre mod eder (det er / kaste eder i ffenspel)
om i icke forlade / huer sin broder / aff eders
Hjerter. Det er / Hand vil siige eder al ven-
skab oc forladelse op igen / oc gaa til streng
ret met eder / vden al Barmhertighed / om
i ville icke vere barmhertige / Der saar /
Huo der er w barmhertig mod sin Neste /
Hand skal ingen Barmhertighed haffue aff
Gud.

✿ Den fierde sag er vor Skel och
fornuft / som gissuer oss klarlige nock saa-
re / ath oss bøj at vere lige saa sindede imod
vor Neste / som wi ville ath hand skal vere
sindet imod oss.

Thi saa siger Christus Matt. vii.
Alt det som i ville / ath Menniskerne skulle
gøre imod eder / Det gøre i imod dem. Thi
det er Louen oc Propheterne / det er / Det
er Naturlig Law / oc der paa henger al vor
omgengelse met vor Neste. Vile wi at hand
skal see igennem fingre / forlade / tilgiffue oc
forglemme

for glemme do: b:st/ oc bare offuer met off
oc haffue medlidelse met off/da b:st off io at
gøre hannem det samme skel igen. Thi el
lers gøre wi hannem wskel/oc icke det som
wi ville hende oc haffue aff hannem.

Den femte sag / er den almindelig
fred oc rolighed/den b:st off icke at forstyre
men mere hielp til ath den kand ved mact
holdis.

Thi saa siger Christus Mar: ix.
Holder fred iblant eder/ Oc S. Pouil siger
Rom: xii. Kand det ske / da holder fred
met alle Menisker / saa meget som eder er
mueligt / Derer icke heffngirrige min aller
kariste/men lader bredē fare. etc. Rom: xiiii
Lader off efftersølge det som hører til fred oc
til opbyggelse imellom off indbydis. Thi
siger hand i Cor: xiiii. Gud er icke weng
hedz Gud det er / hand vil icke vere deris
Gud/ som ere tuedrectige/oc trectige men
deris som elske fred oc enighed.

Den

✠ Den stette sag er en Christen Søn/
som aldelis forhindris oc bliffuer wduelig
naar Had oc Hefngirrighed voper vdi off.

Thi det beuifer Christus Matt
vi. i det/at hād sette strap bag op til fader
vor/dette stycke/om vor forladelse mod vor
Neste.

Och S. Pouel siger/i. Timot: ii.
Geg vil at Wendene skulle bede alle vegne/
oc opløffte rene Hender/ foruden Drede oc
wsamdirectighed.

S. Peder giffuer ocsaa klarlige nock
til kende/i. Petri iii. At en Christen Søn
forhindris vdaß tuedrectighed oc ond forlis
gelse. Der som vor Søn er forhindret off
saare/ saa er alt andet gaat borte saar off/
Der saare kand der oc inted vere grummere
oc gruseligere/ end at Dieffuelen/ kand tage
off vor Søn fra/ved Drede och Hefngir
righed/ at wi kunde icke siige met en
god

god samuittighed / forlad oss vor skyld / som
vi forlade etc.

✿ Den siuende sag er Guds are / t
det hand er den / som bør at heffne.

Thi saa staar der screffuit Deut:
xxxi. Rom: xii. Giffuer mig heffnen /
ieg vil vederlegge / siger Herren. Der saar
bør off at lade hannen beholde sin are / thi
at hand maa det ingen lunde lide / at vi tas
ge den fra hannen.

✿ Den Ottende sag er / Syndsens
storhed / oc suarched / huor aff vor skyld fin
dis at vere mod Gud stor oc suar / frem for
vor Nestis bryst er mod off.

✿ Matt: xviii. Thi saa staar der / at
den onde Suend vaar sin Herte thi tusinde
pund skyldig / Det vaar tresinds tiue maal
hundrede tusinde Kroner / Thi huer pund
vaar ved Tresinds tiue Kroner / Oc hans
Stoldbroder vaar hannen eckon hundrede
Sølpending.

Sölpendinge skuldig / det er / Hundrede dag-
løns pendinge / stycket tre skillinge / kand
løbe ved vi. Daler / Huad vaar det mod
den anden sum, Der saare / er den wrat och
skade / som wi kunde saa aff vor Neste / in-
ted eller lidet regnendis imod den skuld och
byøde / som wi daglige falde saar Gud met /
Thi Gud er euig och almectig. etc.

✿ Den niende sag / er / at betencke Guds
Naade och Mildhed / Huor met hand lader
sig euige och altid beuegis til at forlade off
vore Synder.

Thi saa siger hand hoss Prophe-
ten Ezechielem i det xlviii. Naar it Men-
niske vil omuende sig / vil teg aldri komme
hans wratferdighed ihu.

De Taulerus siger / der som wi rec-
ke hammen en finger / da recker hand off /
sin hele haand / De at wi ere aldri saa rede-
bone til at bedde / at hand er ey mere redebon
til at giffue.

Det gaff

Det gaff vor Herre Christus oss til
kiende/ met den forlorede Søn och hans
milde ffader/ som løb imod hannem oc tog
hannem til Raade.

✿ Den tiende er at betencke/ at vor
Neste (Matt: xviii.) er vor medtjenere/ oc
hører den samme Herre til/ som wi høre til/
Oc beggis vor Herre vil fortryde det/ om
wi fare hart aff sted oc ere strenge met huer
andre/ effterdi at hand farer selff saa milde/
lige aff sted met oss och vor Brøde/ som hand
bleff vred paa den onde Juend i Euangelio
oc loed hannem kaste i fenxel/ som hand
skulde aldri komme vdoff igen. For hand
greb sin medtjenere i halss oc haat/ oc daar
saa haard oc grum mod hannem.

✿ Den Ellefte sag er/ den Bellig
Hands oc alle Englis oc alle frøme Chris
tians bedrøffuelse/ som hand oc de bedrøff
uis met/ naar wi ere heffngirrige oc stren
ge mod

ge mod dor Nefte/ Thi det gør dem alle
ont/oc de klagedet strax saar den euige Kd-
ge som vil holde regenskab met oss/som den
samme lignelse haff Matthaui i det xviii.
vduiser.

✿ Den tolfte sag er Pinen for Hefne
gierlighed/ at saadanne skulle antuordis de
Eutge Bødelers i hender paa Domme dag
som Kongen loed antuorde den onde Huend
hen.

Disse tolf Sager bør en
Thristen vel at betencke oc offuerueye/
naar hand er fortørnit aff sin Nefte lidet
eller meget/ huilcket hand begynder at vil
drage hannem effter/ och ick afflade spør
end hand bliffuer heffnd offuer hannem/
oc som

oc som mand siger / faar en h  uisk bod aff
hann  . De taar sige / at hand vil aldri giff-
ue hann   til / imeden der er varint aff hans
Herte / Ja hand taar trade dybere ind och
g  re Dieffuelen en st  re tieniste oc siger / at
skulde hand end brende i Helffuede men
Gud er i Himnelen / da vil hand aldri for-
lade hannem / det hand haffuer brudet han-
nem imod.

D haardere Hierter end Sten / **D**
Dieffuelens tienere och trelle. Beder den
Stackarl hannem om forladelse / for Guds
skyld / oc for Jesu Christi naffn skyld / Da
bliffuer hand ni gonge Stolttere / bredere och
gr  mere der aff / det nyder den Stackarl in-
ted gaat at / hand maatte saa gerne haffue
det veyer inde at suale sin Kaal met. Men er
det en Herremand / Borger eller Bonde /
som er for  rnit / da m  e der Herremend /
Borgere eller B  nder omkring hannem /
De somme veye oc somme true / Suatie och
bande / raade och formane / saa lenge at de
kunde

kunde dog om siet saa bugt paa hannem
Hulcket huercken Gud fader eller Guds
Søn kunde naa til forne / Saa saar Bennis-
nicken roff oc Gud mister sin are. D skä-
me skamme. Det straffis icke at gode
Christne legge sig i at forlige tho eller fles-
te / det befalis dem aff Gud / oc salige ere
de fredsommelige / det er / de soij legge
bind paa / ath skicke fred imellem andre /
Dog er det hans skyld som er fortrinit / at
Bennicken kand bliffue bønnsd met han-
nem / oc Gud kand icke bliffue bønnsd
met hannem / eller formaa saa megit met
hannem.

✿ Ha maatte du sige / Hand vilde
skilte mig ved min are / hand vilde tage mit
Liff aff mig. Hand slo min fader ihjel /
Hand krenckte min søster / Hand belaa mig
min hustru saar / hand hassuer gjort saa oc
saa mod mig / oc skulde ieg icke see hans
Herte blod = Det er alisammen ont oc
bør ath straffis / dog aff øffuerigheden /
H efter

effter Guds befalning/oc ick aff dig/Der
som huer maatte oc skulde heffne sig selff /
da vaate der ingen øffuerighed behoff at
vere.

✿ Ja siger du/ der saar vil ieg klage
hannem saar øffrigheden/ at ieg kand saa
saa rat aff hannem oc bliffue heffnd offuer
hannem/ Naar ieg seer/ at hand saar den
oc den Død/ Oc ieg saar en høiisk bod
aff hannem / Huar. O du heffngierige
Stympere. Vor Herre Christus forbiuder
dig det Matt: v. oc siger saa. Ver til fredz
oc kom offuer ens met din Nefte paa Vey
en / met det aller første

Oc den hellige Paulus i. Cor. vi. siger
Hui lide i ick heller wret? Hui lide i ic-
ke helder falsk oc suig? end i skulde gaa
saar Dom met eders Brødre etc. I gøre
dem wrat/ i gøre dem suig etc. Dom oc
Rater vel god i sig selff/ Men at lide wret/
oc giffue til for Guds skyld/ det er bedre.

✿ Ja siger du/ giffuer ieg hannem en
wrat til

er
/
th
ge
na
er
en
od
ge
er
dz
p.
er
le
na
re
oc
t/
re.
en
til

wrat til/da er hand strax til rede at gøre
mig en anden/ Huor lenge skulde teg saa li
de? Huo der trader ormen paa Hoffuedet/
da vender hand hannē braadden igen. Haa
icke teg lige saa gøre? Swar/ Mey maat
du icke/ Men bar helder gloende kul til ho
be paa hans hoffuid/ Rom: xii. det er/ giff
din wuen Had om hannem hungret oc dries
ke om hannem tørster/ Oc lad dig icke off
ueruinde aff det onde/ men offueruinde du
det Onde met det Gode.

¶ Sy siger du det er en haard tale/
Huo kand den høre? Huo kand det gøre?
Swar. Du maat icke forargis aff Guds
ord/ thi det er Aand oc lif/siger Christus/
hoff Joannem i det vi. Men tag helder paa
at bede trolige Gud der om/ da vil hand
bønhøre dig/ at du skalt kunde skicke dig
Christelige imod din wuen.

¶ O Himnelske fader du vedst at
meg er skeet wrat aff M. oc M. det klas
ger teg saar dig/ Oc effterdi at du hassuet
B   ii   besalet

Befalet mig at forlade oc tilgiffue min Nes-
te hans skyld oc brøde / oc du haffuer loff-
uit mig / atþ ieg maa da bliffue ved mine
Synders forladelse / oc end truet mig der
syn ieg vil icke forlade min Nefte / atþ du
vilt da bryde op igen met mig / disligiste
giffuer min skel oc fornufft mig det / at ieg
skal gøre imod min Nefte / som ieg vil hende
oc haffue vdaß hannem / Oc du forbiuder
mig at komme bulder oc trette aff stied / oc
at forstyre den menige Lands fred / met min
heffngirrtighed / Jeg kand icke heller bede
min Fader vor der saare / Ga ieg fortager
dig din are det met / Thi dig bør at heff-
ne oc icke mig / Da beder ieg dig for din
Grundløffe Barmhertighed / atþ du vilt
giffue mig din Hellig Aands Naade / først
at ieg maatte komme ihu oc betencke det /
at min skyld er større mod dig / oc offuers
maadige større / end min Nefte er mod mig /
Der til met / at ieg maatte betencke din sto-
re redelighed til at beuise Naade oc forlade
Synden

Synden / och at teg maatte see mig i spegel
paa dig / at teg oc saa kunde lettelige til giff-
ue aff hertit / det som min Nefte Hoffuer
brudet mig imod / at teg icke skal bedrøffue
den HelligAand / de hellige Engle och mine
Jesfu Christne / om teg forfølger min med-
tjenere / Oc at teg maatte vndgaa den pine
oc straff / så du haffuer beredt til alle heffne
girrige / och det ved din kære Søn vor Herre
Jesum Christum Amen.

Du vel / vilst du sige / Jeg vil giffue han-
nem til / oc huercken gøre hannem ont eller
gaat / vden teg kand skinde effter / naar hans
Vogen helder noget / Thi det vil dog nagge
mig och gøre mig ont / saa tit som teg seer
hannem / eller tencker der paa. Jeg kand ic-
ke saa slet giffue det aff mit herte / Thi mit
liff vaar i fare / min are vaar i vespaaalen
oc al min velferd vaar noget nar borte. Svar
Gud denne suare fristelse kant du ideligelaz
se denne efftersølgendis. Søn som er en al-

Eu

minde

mindelig Bøn mod alle fristelser / som kom
me it Menniske paa / naar hand haaffuer an
gret oc ruit sine Synder / och er kommen til
nogen rolighed paa sin Samuittigheds veg
ne.

D Almægtige Gud och Barmhertige
Fader / nu kommer Satan igen til mig / met
siu andre Aander / verre end hand vaar selff
til forne / oc vil atter vere om borde met mig
oc henger mig hart paa halsen / met ny frist
elser / til M. oc M. Synd / oc vil kome mig
i fald paa ny igen. Mit Kød och blod bes
gynder at fulne oc lade drage / Ja at effter
følge Dieffuelen / som it Kød til slagterbo
den / och kand nu inted andet tencke end det
samme / lige som du icke skulde vere til stede
eller vide noget der aff. Louen holder vnder
Høyen / offuer en side fra mine øyen / lige som
der vaare ingen formaledidelse til. Satan
huffsner met sin hale / och eager mig fast til
Synden igen . Oc den syndelige lyst er alle
rede rod fest i mit Herte igen som til forne /
saa at

saar atth ieg bier eckon effter Aarsage / effter
tid oc sted / at fuldkomme samme synd / Dä
tycken er gjort. Jeg arme flue er falden i
garnit / den Ederkoppe sidet op i draach / oc
vil ruse til och sue Blodet aff mig och tage
liffult aff mig.

D mig arme wfle Stackarl oc Stym
pere / Gaar ieg nu lenger frem / da forkaster
ieg atter igen aldelis / din faderlig hiertens
vilie oc venskab / Ja der hoff oc saa min Sa
lighed / oc en god Samuittighed oc rolighed
som ieg daar nu kommen til.

Nu saar Dieffuelen mact at klage mig
an paa ny igen. Nu saar Louen sin krafft
igen / at straffe oc forinaledide mig / Nu saar
oc saa mit Hierte oc min Aand / som ieg klas
ger dette met saar dig / aarsage til at straffe
mig paa ny igen / Nu bliffuer det siste verre
end det første / Nu opuecker ieg din brede
offuer mig igen och gø? mig selff en stor w
baandelig skade / baade til Liff oc Siæl / Ja

B iiii

en stor

en stor affdragt der hoff/aff min Naring oc
biering/som vil gaa til bage for mig/oc for
mundskis baade pendinge oc andet gaat/som
du vndsetter mig met / naar ieg kand tage
mig vare/at ieg icke salder i fristelser igē. Al-
le de gode siedet aff den Hellige Scrifft som
ieg skulde nu bruge/ at affuerie saadant ans-
fald met/de ere mitg saa steinnede saare/lige
som ieg hassde aldri last eller hørt dem/ Saa
forblindis ieg til met.

D ffader det vaar icke saa talet mel-
lem dig oc mitg arme Synder/nu der ieg sick
Syndernis forladelse / oc din Søn Jesu
Christi legeme oc blod til en stadfestelse der
paa/da bad ieg dig/oc da loffuede du at staa
met mitg/at ieg skulde icke salde i Synd igen
hui lader du mitg nu løff : Hui slipper du
haanden aff mitg: Er icke din Høyre haand
sterck nock/at holde mitg til bage: Est ey du
min huerde: Er ieg ey dit arme faar/her er
Vilffuen til

til stede / oc slæder bort met mig. O fader
fader / Hielp hielp nu / for vor Herres Jesu
Christi hellige pinis och døds verd skyld /
drag mig til bage til dig igen / Rock er her
syndet / la alt for meget / Rock er her laages
rit oc kellit met mit blod oc blod / fæaa mig
andet at tække / tale oc gøre / Borttag al aars
sage fra mig tid oc sted til min onde forsat /
oc bliff Dieffuelen sin vey fra mig / met de
ord / som din kære Søn visde hannem bort
met / vige bort du Satan etc. Och lad du
fader / dine hellige Engle komme och tie
ne mig trint omkring / Lad mig icke bedrøff
ue den Hellig Aand / eller driffue hannem
fra mig som det er i Veyksaalē. Vnd mig at
tencke mig rat om / hvad fate her er paa fer
de / oc at her er andet at gøre / end saa lade
mig ledsage aff Synden / Døden oc Dieff
uelen / hen fra dit Ansigt / til den euige pine.
Affuerie det for din kære Søn Jesu Christi
rosens blod skyld / Da bliffuer ieg ved en
god Samultighed / hvor met ieg kand rettes

S v lige

lige kalde paa dig / tacke dig / oc gaa frem
i mit embede / dig til are / och min fattige
Neste til gode. **H**jelp / hjelp / hjelp /
Kære fader vdi Jesu naffn /
Dig ske are ved han
nem til euig
tid; Amen.

Dette som her er screffuit om fred oc
enighed om forligelse och tilgiffuelse
mellem brøder och broder / mellem
Neste oc Nester; hø: ingen at vende hen inod
øffrigheds straff oc heffn / som det er besalit
aff Gud / at heffne effter Louen / och hø: er
denne røff besynderlige til øffuerigheds em-
bede / som saa liuder. Giff mig heffn / ieg vil
vederligge / ieg vil straffe / gnten self / ellet ved
andre / Och det for disse tre sager skuld / hø: at
Retferdighed maa haaffue sin gong / Thi
det hø: til Guds retferdighed / at Misdedere
skulle rettis oc borttagis / der so Barmhert-
sighed icke kand recke til dem. Der nest at
de w skul:

de vskyldige kunde beskermis oc fordragtis
gis/paa det siste for it exempel skyld/at an
drekunde see sig i spegel oc tage sig vare. Oc
Gud vil at øffuerigheden skal icke vere for
sømmelig i samme sit Embede / Thi hand
vil at tuet oc Fred skulle aluorlige hantaff
uis oc beskermis/så Louen siger/ Du skalt
icke spare en Høfdedere / men tage hannen
aff dage/ Ja der saate/ haffuer Gud skicket
Lands Regement oc Herredømme/ och hol
det dem ved mact / och end vnder tiden for
uandler dem/ som Daniel it. siger. Gud for
uandler Riger/ oc skicket dem til depe/ Der
saar er øffuerigheds straff enloulig straff/aff
Gud befalit/øffuer Røffuere/ Hørfolck/ Aa
gerfolck/ Henedere/ Voldsmend och andre
saadanne/ som bliffue effter Louen saar dom
øffueruundne oc døinte/ Der saar siger ieg /
Hør ingen at vende det hen til øffuerigheds
straff / som ieg haffuer screffuit i denne lille
Bog om en broderlig forligelse oc tilgiffuelse.
Thi disse thø / som er øffuerigheds embede
oc ch

och en Broderlig forladelse och tilgiffuelse/
maa inand icke blande til sammen / som den
wgudelig Iulianus gjorde och spaattede det
hellige Euangelium / lige som de Dredet der
forbtude en Christen Broder / at heffne sin ska-
de paa sin Genff Christen der haaffuer forpræ-
mt hammen / skulde kinde forhindre oc forta-
ge øffuerigheds straff oc den menige Lands
fred och Regement / Och hine Bendøbere
haaffue ocsaa giffuit saadant saare / men dens-
ne Regel skulle fromme Christene beholdet
det hellige Euangelium styrcker oc stadfes-
ter øffuerigheds embede / oc Lou och Kat i
Land oc Rige / som komme øffuer ens met
vo: Skel oc fornufft / som det beuises aff det
viii. Capittel til de Romere.

Der er stor skel imellem Beskermelse oc
Hessngirrighed / Beskermelse er at fordragt-
ge den wskyldigis liff / gods oc are / rettelige
oc loulige / vden al begering oc hadskhed til
at gøre den anden skade. Men hessngirrig-
hed er en hadsk begering i Hiertit oc en Sind
optend

optend til brede och atth gøre sin neste skade.
Der som nogen vil wrettelige tage dit Liff
heller Guds fra dig/da er det io retfærdigt/
atth du besøger offuerigheden om hielp och
beskermelse/som S. Pouil appelleret til Keys *Acta*
seren. Men her skalt du lade din hadskhed *25.*
oc Hefngirtighed vere horte; at du wilt icke
gøre din Neste skade / for hand gjorde eller
vilde gøre dig skade? Lider du spaat och spe
forhaanelse oc skendzord/ da giff vel act paa
naar det er behoff at rense dig der faar / och
naar det er icke behoff. Thi da er det behoff/
naar det hellige Euangelium bespaattis der
offuer heller oc naar der settis saadāt it bren
demercke paa dig / som enten forarger den
Christen Meningshed/eller gør den almindel
lig fred oc endrectighed skade oc affdragt /
som den hellige Athanasius lagde sig fra/
haade Trolden oc andet/ som hans veder
part haffde oplagt om hannen. Vdi saadane
ne Sager/er beskermelse nøddactig/och mand
kand alligeuel beholde en god Samvittighed
der haff.

der hoff / oc end Bede for sin vederpart / och
ligeuel fordagtinge sin are / mere for andris
end for sin egen skyld.

✥ Men der salde mange andre Skædz
ord / baade vdi druckenskab (disuerre) / oc aff
wbestindighed / vonkundighed oc daarlighed /
som huerckē gøte det hellige Euāgelio ska-
de / heller de Christne forargelse / heller den
mennige fred oc roligghed nogen forhindrel-
se / den kand mand sla igennem den store
Sold / Thi det er icke behoff at ligge sig
saadant fra / fordi der vil vope mere ont vds-
aff / saa at Land oc Rige kand forsyres der
offuer / Saadan fare bør en Christen at
forstaa oc offuerueye oc stille sin vredactighed
oc heffngirrigghed der faare oc dricke nogen
wret vdi sig / for den almindelig fred och
roligheds skyld / oc icke kiffue oc trette / for
det / som hand kand vel giffue til for Guds
skyld / Thi det er Gud reckeligt oc beha-
gelt / som Iesus Sprach siger / Capite /
p̄vdiit. Den som holder sig aff kiff oc trette
hand

hand formindker oc affliker Synderne. Inge
bør helder at tage narjag her aff/ til at for-
tørne sin Nefte. Thi at de så dette ville gerne
gøre/ fälle snart i øffrigheds Suerd oc straff/
om deris Nefte vil end gerne giffue de til.

✿ Her vilde ieg at alle Dogneprestere
huer saa langt i det mindste som hans Siel
le forrig reckter/ vilde vere de rette Pacifici
Matth. v. oc vere om bordet met hine Hef-
girrige/ aregirrige oc Hoffmodtge Menter/
som tage lidet oc gøre meget vdaß/ oc at de
vilde hart holde dem/ den fattige Gud oc den
fattige Christum faare/ som de saa ringe ac-
te oc saa høylige foracte/ at de maatte end
bliffue bønshorde met dē/ ydermere end nogē
deris kodelig den/ it armt dødeligt Bøniske.
Gud kand end oc saa ihuor arm de holde hā-
ne at vere/ baade vepe ved dē/ oc end true de
saa at det suier effter/ oc gør da paa det siste
Thi hād kād sla baade Liff oc Siel ned i Helues-
de. Matth. v. Fredsēs Gud vnde oss fredsemelis-
ge at leffue inz huer andre/ vdi vor Herre Jesu
Christo amen.

Prentet i Kjøbenhaffn.

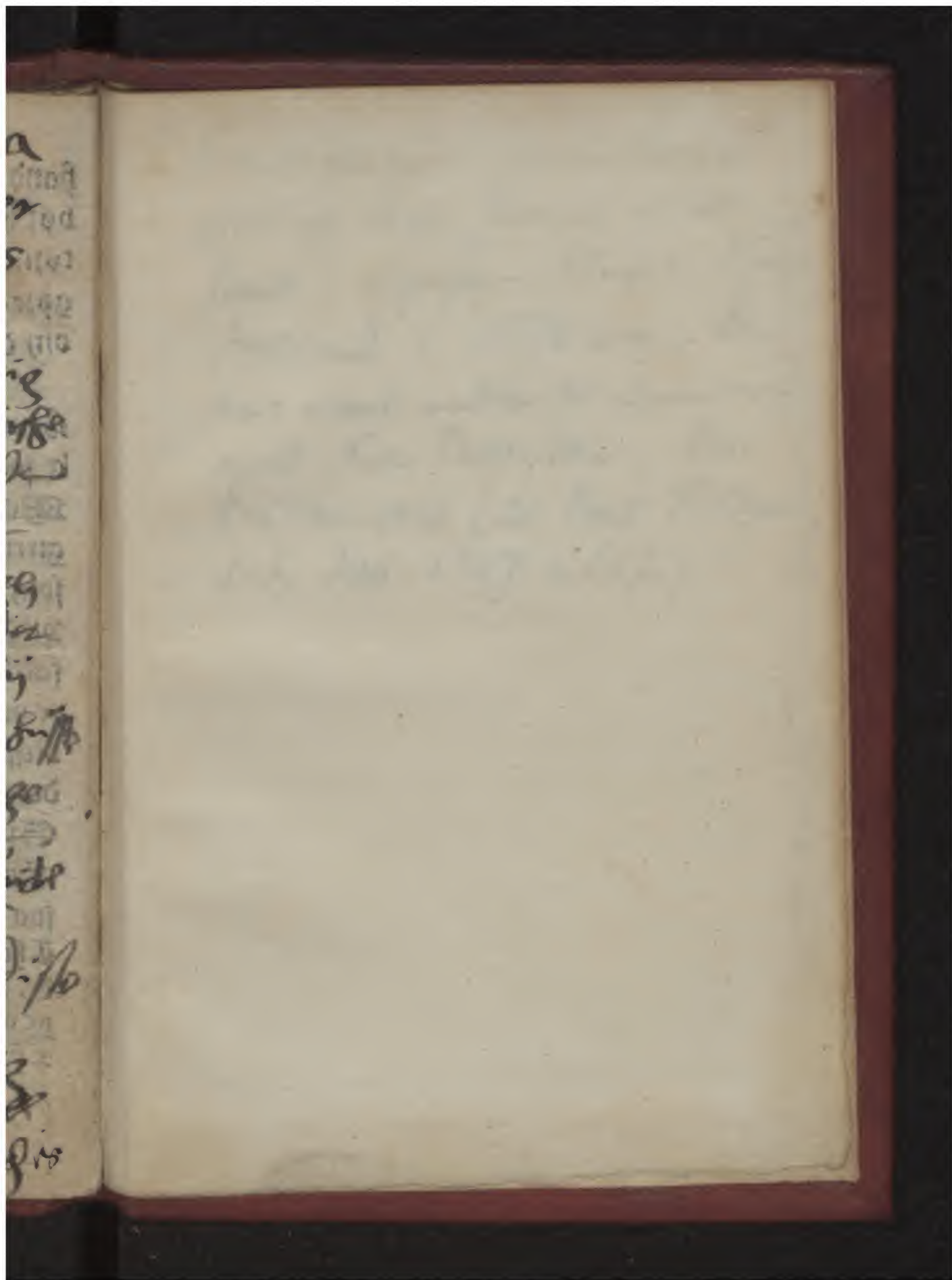
Vbi bonny: i bi patria
Der som etz minste lyst er
at leffue, der er som
fæderne land

Var en kvinde eliske fyg
i kieliged, saa fand de ifte
stille fonde, vden vord dde
Sapientes dines

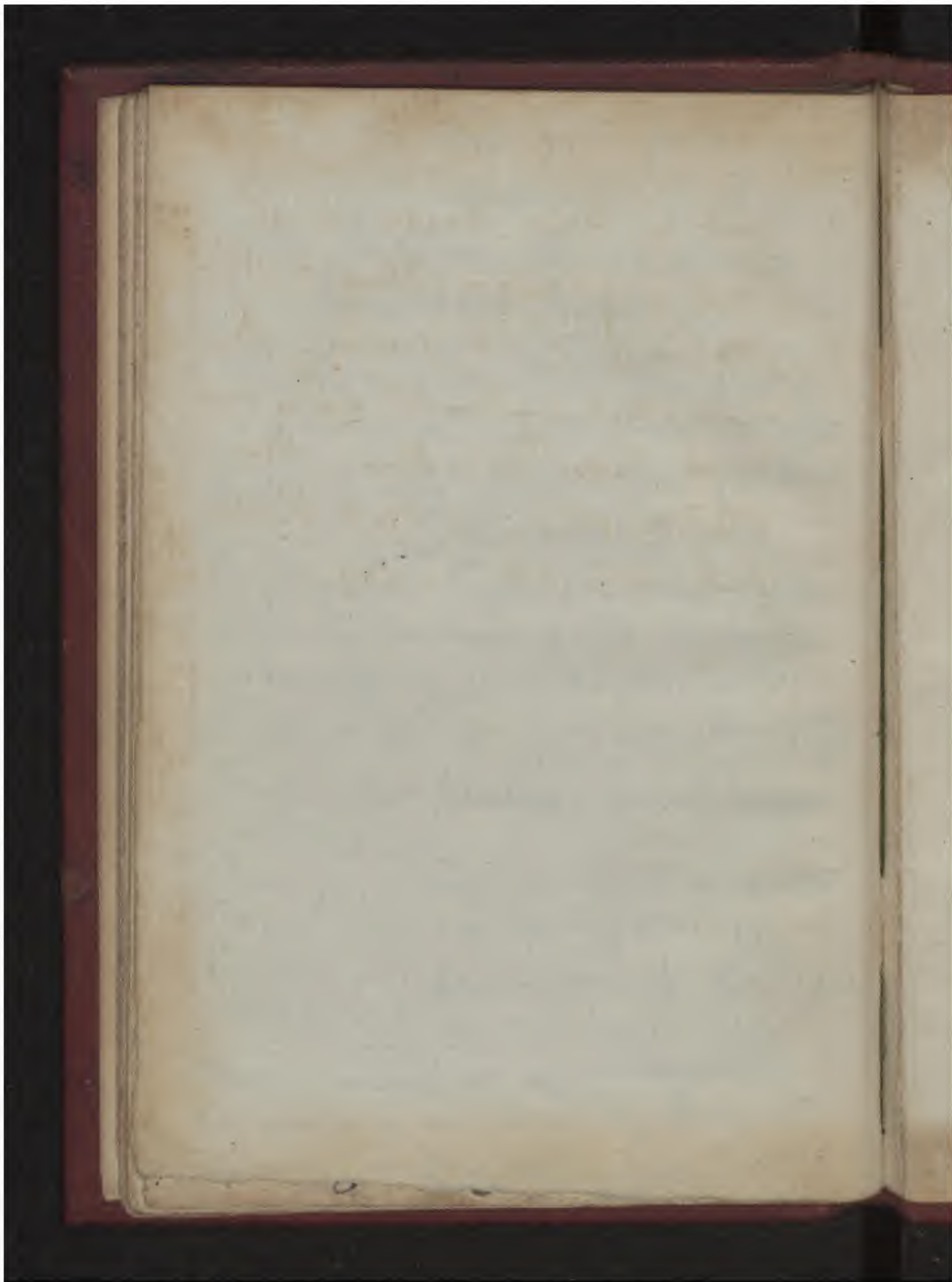
At friske gatte sin waningh
sist i fattigis grisse, di lader
den vige mz sm grisse, 4 di
friske v ifte at sige om store fyg
Ingen stor kieliged, fand lenger

Da fa snar at vorte en kvinde
med sin vilie. som at
fæden en saa lopper i sad. so
dolkend:

En kvinde er at wtemelig
diger, der fand mz Betked
at nogen segte igen feldis

Fidskrifterne i denne Bog er
gjort af Peder Jensen Wiid,
Præst i Lyngby - Høst i Nørre
Halleus i 1570-erne, den
har været indbundet sammen
med Nils Palladius, Om
Antikken (se Carl Petersen
Afd. Kbh. 1907 s. 557.)

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or a page from a manuscript. The text is written in a dark ink on a light-colored paper. The script is dense and flowing, characteristic of early modern handwriting. The text is arranged in several lines, with some words appearing to be in a different script or language, possibly Latin or Greek, interspersed with the main text. The overall appearance is that of a historical document, possibly a personal letter or a page from a private notebook.

